

„Táguló ker(e)tek”

Beszélgetés Báger Gusztáv költővel

Mondhatnánk, különös sors, különös írói pálya. Hiszen egyáltalán nem törvényszerű, hogy egyik legkiválóbb közgazdászunk, pénzügyi szakemberünk – noha korábban is írt – jóval az ötvenen túl adja fejét a versírásra. Csupán az utóbbi tíz évben van a pályán igazán. Ebben az időszakban kilenc könyvet publikált: Örök párbeszéd (Cserépfalvi, 1996), Iker-képek (Tevan, 1998), Vízrajz (Tevan, 1999), Magánterem (Tevan, 2000), Tűnő ajtók (Tevan, 2001), Időtáv mollban (Széphalom Könyvműhely, 2003), Heikalt Wasser. Die Nacht eines Beamten (Wiesenburg Verlag, 2001), Statues de cendre – Hamuszobor (Édition bilingue – Kétnyelvű kiadás, L' Harmattan, 2002), A tükör éle (Tiszatáj könyvek, 2005). Határhelyzetben van Báger Gusztáv költészete. Egyszerre köt és elold. Szinte valamennyi kritikusa (imponáló az ő listájuk is) a termékeny kettősségeket emeli ki. „Egyedi, eredeti, az avantgardon és a kései Pilinszky-n iskolázott hang ez az elhallgatásos, rejtőzködő, a szavak közti csöndet megcsendítő líra.” (Bella István); „Báger költészete asszociációkkal teli tömörítés. Elvontsága tele van konkrétsággal.” (Lengyel Balázs); „Báger a legkülönbözőbb szerepekben élhette át önmagát: innen hangjának furcsasága: a végső bölcsességek és a fiatalos üdeség összemosódása. Se nem édes, se nem sós, mint az óceáni folyótorkolat – ez a víz különleges élőlények otthona.” (Oravecz Péter); Az új Báger-kötetben olvasható: „telekhatárt nem ismerő / három betörő: / a kutató a macska és a tolvaj // mint bálna háta / siklanak át / az ismeretlen / másba”. A jó irodalom is ilyen: minden vágya, hogy a fölfedezésre váró ismeretlent – „táguló ker(e)tekben” – megszólítsa.

– Személyes életemről nagyon keveset beszéltél eddig. Talán egyetlen írásod van (Emigrációm a költészetbe, Tiszatáj, 2004/12), amely önéletrajzi fogantatású. Kezdjük tehát a beszélgetést azzal, hogy mesélj egy kicsit vasi, csörötneki gyerekkorodról. Milyen környezetbe születtél, hogyan nőttél fel, milyen korai, egyéniséged jelentősen alakító élményekre emlékszel?

– Meghatározó élményem a gyerekkori magány, a finom, kiporciózott, szemcsés csend, ami sokszor burokként körülvelt a szabad ég alatt. A fűben apró bogarak zizegése, a bokrok mögött a juhok, a fákon nyakkendős fecskék csivitelése, a fejemben pedig a vers, mint egy embrió moccanatlanul várja, hogy kinőjön a nyárból. Megszülessen a kis textus a forró papíron, amire nyári nap süt. A csörötneki gyer-

mekkor polihisztor-kapkodásai közben egyszer a nagyanyám úgy leintett, hogy sírni sem tudtam. „Édesapád a Don-kanyarban maradt, anyádat lefogta az ÁVÓ, azt se tudjuk, él-e – hát hogyan lehetnél te költő!/? Még gimnáziumba se mehetsz, kenyeret csak a technikum ad, ha már bevégezted.” Aztán a Szombathelyi Közgazdasági Technikum 1957-ben adott is oklevelet a kezembe. Foglalkozása: (közgazdasági) technikus – még nyolc évvel később is megbecsült bejegyzés volt a személyi igazolványomban. Ázsiója különösen megemelkedett egyetemi tanársegéd koromban, amikor gépkocsivezetői vizsgám elején a bizottság nagy határozottsággal közölte, hogy a gépkocsi nekem nyilván a kisujjamban van – kár lenne velem húzni az időt. Nyírfalelkű nagyanyám e történeten jót nevetett

és igazolni látta azt a kedvenc mondatát, hogy „minden jó valamire”. E megnyugtatóra szüksége is volt, mert velem kapcsolatban állandóan az elégedetlensége, hogy hiába tanultam annyit, még tanár se lett belőlem, hiszen csak tanársegédségig vittem a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen.

Az élet széles-hosszú vonalzóí így lettek levélnehezékek azon a megsárgult dosszién, amely ifjúkori verseimet őrzi. Zárkájukból csak néhánynak sikerült kiszökni és onnan az Ady-szerelmes Kőszegfalvy Magda (népszerű nevén: Léda) tanárnő, Káldi János szombathelyi költő, Simon István, Nagy László és mások kezével megsimogatva tértek hozzám vissza.

Léda tanárnő – technikusai éveimben – valósággal röptetett. A magyar órákon nyúlánk szép alakja kicsit oldalra hajolt és mindig kinőtt a nyitott ablakon. Csak hallgattuk versolvasó hangját és néztük szökeségét a kékbe emelkedő létrákon. Amikor Gyöngyös-parti lakásában én olvastam föl a verseimet, néha megtörtént a másikkal fordított csoda. E pillanatokban a levegőben egyszer csak minden megállt, s én ilyenkor mindig Juhász Gyulának éreztem magamat.

Verseivel a Rába-parti füzesekbe olvadó Káldi Jánossal az Írószövetség Vasmegyei Csoportjának egyetlen szobájában, a római Romkert tőszomszédságában hajoltunk a papír-

A nagymama és az édesapa

lapok fölé. Hangja még simogató verseinél is bárnyosabb volt. Versei nekem csónakok voltak, melyekben a Rábán visszaevettem az Őrség határán fekvő szülőfalumba, ott kiszálltam, kopott férfibiciklire ültem, és dudorászva olyan gyorsan kerekkeztem, mint a meszes. És ilyenkor mindig felvillant előttem a költő biztos testtartása, amint kerékpárjával végigszáguld a szombathelyi szűk utcákon. A veszélyekre hiába figyelmeztette a szép gyermekverseivel is óvó Gazdag Erzsébet, költőtanárom csak szó nélkül, szelíden mosolygott.

Az ötvenes évek végén – egyetemi éveimben – sok volt a fagyott róza, a nadrágzsebbe mélyen visszadugott vers. Én is elmentem néhány alakuló-színesedő vásári forgatagba, de ott a túlságosan sok és hangos fűzfapoéta tülekedésében elszüllyesztettem a meglobogtatott papírdarabokat.

– *A tehénpasztorkodás közben is könyvet olvasó, a „nyírfalelkű nagymama” fölügyeletét elhagyó fiú hirtelen tervhivatali kutató lesz, cambridge-i ösztöndíjas, aki keresztül-kasul sétálhat a park gyepén. 1975-től hat évig Genfben ENSZ tisztviselő voltál. Majd itthon ismét egy új tendencia híveként próbáltál tervjellelű jövőképeken gondolkodni. Hogyan gondolsz vissza első emigrációd, a közgazdaságtudományba való – önkéntes – száműzetésed idejére?*

– A hatvanas-hetvenes években elhatalmasodott rajtam a gazdaságtudományi szíveskedés. A gazdaságtervezés lehetőségeinek jobb modelljének keresése, a korszerű társadalmi és gazdaságtervezési kultúra kialakulásának elősegítése került nálam reflektorfénybe.

1965-től az Országos Tervhivatal tudományos kutatójaként hittem abban, hogy a tudomány eszközeinek alkalmazásával a szakemberek – a jó sakkjátékoshoz hasonlóan – képesek átlátni a döntések távoli következményeit is. A jó sáfárkodás reményében ástam bele magamat a rendszeres szemléletű közgazdasági modellgondolkodás rejtelmeibe. Kiváló közgazdászokkal (Faluvégi Lajos, Ganczer Sándor, Hetényi István, Hoós János, Kemenes Ernő, Kornai János, Németh Miklós, Medgyessy Péter, Morva Tamás), modern-polihisztor rendszerkutatókkal (Hajnal Albert, Kindler József) és matematikusokkal (Dancs István, Prekora András) dolgoztam együtt.

A gazdaságirányítást és a társadalomtervezést megalapozó tudományok világában tett utazás a végső eredménykudarccal szembe nézve igen gyümölcsöző volt számomra. Mai értékrendszereim szerint a költészethez hasonlóan itt is a lényeges semmiségekkel lehetett foglalkozni.

Munkám nemegyszer fizikailag is kiraga-

dott a hazai valóságból és nemzetközi konferenciákra, tanulmányutakra repített. Közülük az egyik különösen meghatározó volt fejlődésemre, további életemre.

1967-ben – kutatóként – féléves ENSZ-ösztöndíjat kaptam, melyből négy hónap a Cambridge-i Egyetemre, két hónap pedig az Oslói Egyetemre szolt. Jóllehet az ösztöndíj igencsak fapados volt, számomra mindkét hely magát a mennyországot jelentette. Angliában az álmok egyetemén olyan nemzetközi híru professzorokkal adta meg a folyamatos konzultáció lehetőségét, mint Joan Robinson, Richard Stone és a magyar származású Lord Nicolas Kaldor. Elbűvölt maga a város is, régi kollégiumaival, óriási parkjaival és különös hagyományokkal: a tanárok például keresztül-kasul járhattak a parkokban, az évszázados bunda-gyepen, a diákok meg csak a kijelölt sétányon mehettek. Soha nem láttam olyan öntudatosan ma-

A költő édesanyja

gasra emelt tanári fejeket, mint azokban a parkokban. Külön értékeltém, hogy közöttük lehetett az enyém is, azé a falusi fiúé, aki másfél évtizeddel ezelőtt még úgy olvasta ronggyá a Mozart csodálatos utazásairól szóló könyvet, hogy könyvtartója egy hangyaboly volt (tehénörzés idején).

Nemzetközi tudományos kalandozásaim másik állomása Genf, ahol 1975–81 között az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságának Titkárságán ENSZ-tisztségviselőként dolgoztam. Ezt akkor is, azóta is a legnagyobb ebbéli szerencsémnek tartottam. Harminchét éves voltam, nagyszerű ifjú feleséggel az oldalamon – aki két gyermekkel ajándékozott meg – Genfben, a világ legszebb mini-fővárosában! Ezt a szerepet Genf annak köszönhettem, hogy akkor a kelet-nyugati párbeszéd meghatározó színtere, igen fontos nemzetközi tanácskozások helyszíne volt.

Innen származott az a reményem, hogy – na végre! – az ENSZ égisze alatt lehetővé válik majd megszabadulni a tudományos tevékenység már igencsak megtapasztalt politikai béklyóitól és hatékonyan tudom alkalmazni azt a tudományos eszköztárat, melyet elsajátítottam. Mindezt az esélyt Jacques Royer igazgatónak, a titkárság előrejelzési és programozási osztálya francia vezetőjének köszönhettem. Egy moszkvai tudományos tanácskozás szünetében – miután meghallgatta előadásomat a magyar gazdaság modellrendszeréről – megkérdezte, hogy nem akarok-e dolgozni vele Genfben. Persze hogy akartam!

– *Juhász Ferenc és Kalász Márton fedezett föl, Nagy Lászlóval is kapcsolatba kerültél. Nem akármilyen ajánlók ők „a költészet szentegyházába” való belépéshez. Mikor és hogyan ismerkedtél meg velük? Miért próbáltál menekülni a költésztől? Hogy aztán mégis csak Kalász Mártonnak legyen igaza: a költészet elől*

nem lehet menekülni. Hiszen a 90-es évek elején meg – nyilván életpályád alakulásával is összefüggésben – a költészetbe emigrálsz. Milyen fölismerés vezérelt, amikor az átmeneti gazdaság diagnózisai és terápiái mellett költőként „az átmeneti ember befejezetlen leltára” felé fordultál?

– Simon István nemlétező bátyám helyett is bátorított és fogadott. Amikor látta, hogy korog a kollégista gyomor, a kis Logody utcai lakás – Mária asszony figyelmével – csodatévő helyé változott. Nagy megtiszteltetésnek éreztem azt is, hogy István autóval elvitt a szüleihez Bazsiba, ahol igen hamar ott-hon érezhettem magamat.

Közös utazásaink során megismertem Nagy Lászlót is, és én akkor még egyáltalán nem sejtettem, hogy kinek a botja bökődött a verssoraim felé. Annyira kedvesen egyszerű volt! Annyira! Egyikük közelségében sem nyomódtak soha gombócokká hangszálaimon a kimondás előtti szavak. Egyszer azonban mégis! A Kútvolgyi Kórházban történt, amikor hárman meglátogattuk a lábadozó Juhász Ferencet, aki nekem már akkor vezércsillagom volt. Ők, Hárman. A Költők. És én. Hihetetlennek tűnt! Igen, talán Ferenc miatt rándultak görcsbe bennem azok a bizonyos szógombócok, pedig vastag kékcsíkos pizzamájában olyan megszeppent volt, mint egy börtönlakó. Kútvolgyi látogatásunkra Ferencsel nemrég együtt emlékeztünk, amikor a Zeneakadémia melletti Pizza Hutban elköltötünk két szeletet... és korholt: „hát, nem nyugatsz te sem!”

Hogy közhellyel fejezzem ki magam, vannak az életnek olyan szférái is, amelyek iránt a gazdasági racionalitás siket és vak. (Gazdasági racionalitáson azt értem, hogy ideologikus

Tizennégy évesen

vagy gazdaságtani elméletek rögeszmés sémái szerint gondolkodunk egy-egy társadalom természeti, humán és művi „emberalkotta” világról, forrásairól és arról, hogy ezekkel hogyan kívánatos sáfárkodni.) Bennem – kisdíák korom óta – a költészet, a művészetek iránt volt érzékenység. És megvolt a készítés is, hogy alkotóan éljek, vagyis, hogy a költői formák intellektuálisan is és érzelmileg is egyaránt felfokozó (helyesebben: emberivé kiteljesedő) kihívásai szerint gondolkozzam, éljem meg a világ és a személyes életem dolgait. Ez a készítés szakadatlanul élt bennem.

Leltárt kellett készítenem a „mögöttes lét”, a lelki szféra lírai eredményeiről. Végül beláttam, a költészet elől nem is akarok elmenekülni, hanem inkább „belemenni” szeretnék mélyrétegeibe. A legbensőbb bugyrokba bejutni a verssel, mint meghosszabbított karral, oda, ahonnan látszik a létezés értelme, célja. Mert a költészetben is használható a modell-szemlélet, persze nem automatikusan, hisz sémák nincsenek,

csak etalonok. A nagy klasszikusok és a kortárs óriások modelljei mindig előttünk lebegnek, mint minták. Ezek azután beépülnek, szinte vérrükké válnak, mint nyelvi hagyomány, és így tudunk tovább lépni a magunk útján. Aki nem ismeri az elődeit, könnyen megbotlik, mert nem ismeri az út buktatóit. A genetikai sajátosságok szellemileg is működnek. Nem predesztinációról van szó, hanem a familiáris, társadalmi és nyelvi lehetőségek átörökítéséről. Mindig más munkájába állunk be, nem mi kezdtük csinálni az irodalmat, mások nyomaiba lépünk, amikor elindulunk. Ezért kívánatos a múlt folyamatos tanulmányozása, a jövőkutatás – mert így nevezzük olykor az alkotásfolyamatot – elképzelhetetlen múltkutatás nélkül.

– *Ismerni vélem gondolataid, aggodalmaid. Mindketten tudjuk, hogy a harmadik évezred elején már legkevésbé sem a művészet, a humánus áll nyeresre. Hányszor tapasztalhatjuk, hogy közönybe fulladnak a legszebb versek, a fölkkavaró festménylátomások, a jó könyvek és folyóiratszámok. Nem történik semmi – és mégis történik valami. Mert ami a különféle alkotói műhelyekben forrong – Orbán Ottó szép szavaival – „megrázza az idő félkész épületét”. Mit tehet ma a költő?*

Amikor Kata lánya a cipőjéről ismerte fel édesapját

– A váteszi szerep tarthatatlansága, a rurális hagyományok elsovadása nem csak a technokrata világ érzéketlenné válása miatt következett be. A Kádár-érában szükség volt egy metanyelvre, ami rejtve üzent a vájt-fülűeknek a honi viszonyok anomáliáiról. Ehhez társult a szókimondás bátorsága, ami akkor nem nagyotmondásnak tűnt, mint ma, hanem a hatalommal szembeni állásfoglalásnak. Volt hite a kendőzetlen közlésnek, a nyers igazság szabatos megfogalmazásának még akkor is, ha nem párosult reflexiókkal vagy metonímiákkal. A modalitás kifinomultsága és a distancia nem volt abszolút elvárás. A hév, az indulat sok esetben helyettesítette a stílus kidolgozottságát.

Ma, a demokratikus társadalmi viszonyok között olvasói és szakmai elvárás, hogy távolságot tartson a szerző a mondandójától, nagyobb az objektivitás iránti kereslet, a precíz megfogalmazás iránti, amelynek során az emberi nyomorúságot is „reflektálva” közvetíti az alkotó. A dekomponáltságot, az alulretorizálást is csak direktben fogadja el a kánon. Az ezredvégi és az ezred eleji verselés úgy klasszikus, hogy törött, roncsolt, a jelentésadás nem a mindennapi tudat és nyelvhasználat által megy végbe. De a vers, mint műfaj megtalálja ma is olvasóit. Kevesebben vannak, mint a hatvanas-hetve-

A költő felesége és Kata lánya

nes években, de a folyóirat-termést tekintve elegendően ahhoz, hogy éljen, lüktessen az irodalmi „portál”.

A technikai vívmányok: internetes újságok, honlapok, e-mail, mobilköltészet, csak használnak a líra befogadhatósági mutatóinak. Egyre több a csatorna, amin keresztül lehet „művészi” információkat közvetíteni. Persze a magyar irodalom külföldi fogadtatása is fontos, ezért rendkívül megnőtt a jó műfordítások szerepe. Az én esetemben ez működött, de több külföldi fórum kellene a kortárs műhelyek megismertetéséhez, új szellem, friss, üde atmoszféra teremtődik, amikor két nyelv kommunikációba lép a műfordítás révén.

– *Tandori Dezső írja, hogy költészetekben mintha a húszas évek expresszionizmusa visszhangzana. Ugyanakkor „olyan elegánsan és szellősen laza tud lenni Báger verse, hogy kicsit alkotótársul is bevon. Nem nehezít le. Nem zengeti ki, nem beszél túl.” Tandori mondja azt is, hogy nem köteleződsz el a pólusoknak. Hiszen a hagyományból és kortárs költészetből olykor ellentétes beszédmódokat, poétikai magatartásokat is követésre érdemesnek gondolsz. Verseid emiatt is besorolhatatlanul egyéniek. Tehát az irodalmi múltból, közelmúltból, valamint a kortárs jelenből milyen inspirációk*

alakították ezt az összetéveszthetetlen hangot?

– Inspirációim valóban nem kanonikus elvárásokkal kompatibilisek, hanem személyes adottságaim és érdeklődésem hívja elő őket. Emlékelesztő pillanatok, nüansznyi képek, bizarr filmkockák villannak fel, válnak szavakká és állnak össze mondatokká. A grammatikus tér, ami létrejön verseimben, legtöbbször rengeteg szabad vegyértékkel rendelkezik. Nyitott több irányba, hogy rá lehessen kapcsolódni az olvasói kíváncsiság tapadókorongocskáival. Valóban a nyelv mond ki dolgokat néha helyettem a versben, előjön úgy, ahogy épp nem akartam, de hagyom, hogy alakítsa, rágja, gyúrja az anyagomat a „beszéd”, a múlt, a hagyomány.

Kosztolányi Dezső, Babits Mihály, Szép Ernő, Füst Milán, Nemes-Nagy Ágnes, Pilinszky János, Somlyó György, Tandori Dezső, Rába György, Oravecz Imre, Orbán Ottó, Parti Nagy Lajos, Térey János, Gergely Ágnes, Kukorelly Endre, Tolnai Ottó, Kovács András Ferenc és folytathatnám a sort, mind hatnak ebben a táguló keretek közé „szerkesztett” kontextusban, ami az én szövegvilágom.

Az expresszionizmus és az impresszionizmus tejtestvérek. Benyomásaim kifejeződése a vers, kifejeződéseim lenyomatai a benyomások. A szavak mindig színeket is hordoznak, nem csak zenét. A ritmusról nem is beszélve. Tehát ha olvasok, hallom is, amit látok. Ez ma fontosabb, mint bármikor. Elmondható, hangzó verseket írok, legalábbis erre törekszem. Az úgynevezett posztmodern Gesamtkunstwerk Richard Wagnerrel

szólva, nem lehet más, mint egy több rétegű tablókép, amelyben a hangok és a stílusok mind egy „mondanivaló” szolgálatában állnak. A lényeg mindig az: mivégre? Miért élünk? Erre lehet a válasz Isten tisztelete, dicsőítése, de a szabadságvágy hangsúlyozása is megfelelő reakció. A költői én dönt, mit választ.

– *Verseid kivételes affinitást árulnak el az ironia, önironia, groteszk*

A költő édesanyja az unokákkal

iránt. *Legújabb köteted, A tükör éle első ciklusának különös címe van: A bohóc kihallgatása. Aztán jönnek a beszédes verscímek: Átverés, Becsapottak. Milyen létélmény fogalmazódik meg azokban a versekben, melyekben még a bohócot is kihallgatják?* „Lombikban orchideák”, s „ezerszemű paloták”, „pálmazegélyű beach-ek” és „ringó yachtok” *díszletei között kielégíthetetlen öröme gyorsul a játék. Egyik versed címe: Irányok, 2004, a másiké Magyar*

írók, 2004. *Itt – igaz, nem tradicionális módon – mintha közvetlenebb közéleti hangokat ütnél meg. Végül is mi az, amiben benne vagyunk? Mik ezek az irányok? S vannak-e egyáltalán irányok? Vagy inkább korunk válaszképtelensége a jellemző?*

– Minden ember költő a lelke mélyén. Csak van, aki engedí is felszínre törni az írói ént. Jómagam engedtem a kísértésnek. A történelmi változások

készítettek erre elsősorban. Két rendszer határmezsgyéjén születtek első verseim, átéltem minden „rezsimit”, amit csak el tud képzelni magyar ember. És sikerült embernek, írónak maradnom, úgy hiszem. Mindig a szellemi értékeket tartottam elsődlegeseknek, nem az anyagiakat, bármennyire is furcsa ez egy közgazdásztól. A valóság maradandó dolgai szellemi látások alapján jönnek létre, felülről. Ahogy a Bibliában írja Bölcs Salamon király, a Példabeszédekben, ha nincs mennyei látás, elvadul a nép. Igen, a „konstrukció” alapja az irodalomban is a terv. Dizájn, filing, stb. Ezek a szavak is visszaadják, hogy a materiális létezés mögött konstans az értékálló szellem, a gondolati töltés a mag. Isten a szájával kimondta, hogy legyen! És lett! A te-

remtőerővel rendelkező szavakban „átrendező” erő van. Nem hasonlítható persze a költő a mindenható Istenhez, de a „szellemmel” felkent, megolajozott szavak a költő szájából is erőként áramlanak ki, okoznak változást, hatást érnek el. Ezért mégiscsak meghatározónak vélem az irodalmi megnyilatkozásokat ma is. Nem járt le a szavatossági ideje a költészetnek.

A közéleti „hangot” nagyon óvatosan kell temperálni. A közvetlenség sem divat ma. Derüs-fátyolos ki-

ének, ironikus siratók, abszurd szonettek, stilizált lét-tények, ilyenek és ehhez hasonló entitások születnek ma elégiák, episztolák és ódák helyett. Irányok? A kánon szerintiek vagy a magán-irány-skála? – kérdezhetnék vissza Kántor Zsolt szavaival. A kanonizált trend szerint nem vagyok besorolható sehová, de ez éretnem Tandori szerint. Azt hiszem, maradok ilyen.

– *Verseid német és francia nyelven is megjelentek. A „célnyelv” visszaadta-e, ami a „forrásnyelven” megszületett? Milyen visszhangjuk volt ezeknek a köteteknek?*

– A visszhang kitűnő mind a két helyen. A kritikák jók. Az ottani szakmai fórumok szívesen fogadtak, integráltak rögtön maguk közé. Ebben a honi irodalmi közélet nem követte „őket”. De a célnyelv is működőképesen közvetítette üzeneteimet, mérvadó nyelvi lektorok szerint. A francia nyelv persze lágyabb, költőibb, mint a német, ezért más verseket válogattam Párizsban és más verseket Heidegger hazájában. Azért azt hadd említsem meg, hogy ebben a két országban jobban odafigyelnek egy könyv megjelenésére, egy író bemutatkozására, mint Kelet-Európában. Pedig ez valaha fordítva volt. Franciaországban és Németországban van fórum, egyfajta tisztesség írónak lenni. Magyarországon manapság inkább hóbortnak tartják és abnormalitásnak. Ez persze magyarázható a jóléti rendszerek másságával, de nem menthető fel az itthoni „klíma”, mert hagyományaink ezen a téren szerteágazóak.

– *Életrajzokban az áll, nemcsak a magyar, hanem a német írószövegeknek is tagja vagy. Hogyan történt ez?*

– A Wiesenburg Kiadó keresett meg, hogy kiadná verseimet. Nem kis

szerepe volt ebben annak, hogy verseim porosz, filozofikus vonulata jól fordítható Goethe anyanyelvére. Meg kell említeni még Máté Imre Németországban élő magyar író barát-

Édesanyjával a 81. születésnapon

tom közvetítését, aki fordítom is. Németül a bölcséleti töltésű reflexiók kaptak leginkább helyet a könyvben, Franciaországban pedig a lírai attitűd domborodott ki, a zeneibb, sanzon- és kuplé-szerű versek kerültek előtérbe.

– *Ma is felelős, magas beosztású tisztségű van. Ugyanakkor már-már legendák keringnek arról, hogy milyen kíváncsisággal vegyülsz el az irodalmi Don Quijoték társaságában. Olyan körökben mozogsz, amelyek között – egyébként sajnálatos módon – többnyire nincs átjárás. Miért érdemes szélességgel társalogni? S egyáltalán, milyen irodalmi barátságok az igazán fontosak számodra?*

– Nagyon fontos Lengyel Balázs, Kabdebó Lóránt, Hubay Miklós,

Tandori Dezső és Kalász Márton barátsága. Ezek természetesen nem találkozásokban mérhető viszonyulások, hanem abban, hogy megértettek, kommunikálnak a szövegeimmel.

Reményeim szerint jelentek nekik valamit jómagam is.

A szélességgel bélelt, kócos titánok társaságában újra fiatalnak, frissnek érzem magam. Jobban feltöltöttek izzással, mint a kialakult, kész establishment korifeusai. Ez nem jelenti azt, hogy nincsenek a kánonon belül jó barátaim, de a kánonon kívüli srácok őszintébbek, közvetlenebbek. Ők találják ki az új, meghökkentően eleven formákat, amelyek olykor kérészetűek, mégis beírják magukat a fellapozhatatlan jövő könyvlapjai közé.

A tisztségem indifferens költészeti szempontból. Bár most az Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézetének főigazgatójaként dolgozom, az alkotáslélektani hatványaim ezen a poszton is „bágeri” állagúak. Akárcsak a lírai zóna kulisszái között.

– *Mikor kerül a boltokba következő, immár a tizedik könyved? Milyen írói tervek foglalkoztatnak?*

– Készül válogatott kötetem. Nem akarom kiforgatni eredeti kontextusukból a régebbi darabokat, de mindig új helyzet, ha belekerülnek a már megírt szövegek egy vadonatúj könyvbe, másképp hatnak, hiába ugyanazok. Persze új versek is lesznek benne. Egyfajta számvetés lesz, korszak-leltár. Úgy gondolom, mérleget kell készíteni lelki-gondolati szinten is. És utána újabb verseket írni. Ez befejezhetetlen és szerethető szerep.

Olasz Sándor